

ГЕРАСИМЕНКО Л.В.

к.ю.н., начальник кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ, доцент, м. Київ

ДЕТЕРМІНАНТИ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Ефективна протидія службовій злочинності, в тому числі і органів місцевого самоврядування, потребує з'ясування її чинників. Треба виходити з того, що службова злочинність має соціальні передумови, що властиві усім державам, але найбільш характерними є для країн з перехідною економікою, до яких належить і Україна.

Розгляд питання щодо причин та умов службової злочинності органів місцевого самоврядування є важливим ще й з огляду на те, що вона є явищем, яке саморозвивається і самодетермінується в межах загальної системи суспільства в цілому, а також детермінує цілу низку інших негативних соціальних явищ. Загалом же проблема причинності злочинності в кримінології є ключовою серед інших досліджуваних проблем, оскільки її розв'язання виступає передумовою ефективної протидії злочинності.

На думку вчених, факторами службової злочинності органів місцевого самоврядування слід визнати явища, процеси, інші чинники, які здійснюють будь-який детермінуючий вплив на злочинність, обумовлюючи її як явище та породжуючи конкретні прояви.

Залежно від рівня, змісту та сили детермінуючого впливу їх можна поділити на:

- 1) соціальні передумови службової злочинності органів місцевого самоврядування;
- 2) загальні причини та умови службової злочинності органів місцевого самоврядування. Загальні причини та умови службової злочинності – це чинники, які породжують її окремі види як свій наслідок або сприяють її існуванню;
- 3) причини та умови конкретних службових злочинів органів місцевого самоврядування. Причини та умови конкретних службових злочинів органів місцевого самоврядування – це чинники, які, перебуваючи у прямому безпосередньому причинному зв'язку зі злочином, породжують його чи сприяють його вчиненню.

Такий поділ факторів службових злочинів органів місцевого самоврядування є умовним, оскільки зазначені вище соціальні явища, процеси та чинники перебувають у постійній взаємодії та взаємозв'язку і їх роль у системі детермінант може змінюватися. Так, соціальні передумови службових злочинів органів місцевого самоврядування, переплітаючись на загальносоціальному рівні, викликають інші небажані для суспільства явища і взаємодії та у дещо зміненому вигляді відіграють зумовлюючу роль або набувають форми безпосередніх причин та умов

Водночас чинники, які виступають безпосередніми причинами та умовами службових злочинів органів місцевого самоврядування, взаємодіють і взаємообумовлюють причини та умови злочинності як соціального явища, які, у свою чергу, можуть трансформуватися у соціальні передумови корупції.

Об'єктивний аналіз динаміки та структури службової злочинності органів місцевого самоврядування показує, що основні її фактори коріняться в економіці: неузгодженість фінансової, податкової, інвестиційної, банківської, промислової, господарчої та митно-тарифної політики, "тінізації" найважливіших її ланок. Саме вони, поряд з багатьма іншими чинниками, привели в рух процеси, які стали матеріальною основою корупції. Стрімка зміна відносин власності, слабо контрольовані процеси роздержавлення ще більш поглиблюють і сприяють розвитку економічної злочинності

Крім того, на думку, Романовського В.В., однією з головних причин службових злочинів органів місцевого самоврядування є поступова монополізація управлінською елітою адміністративних органів основних сфер управління: законодавчої судової, адміністративної (урядової), економічної та інших. Інтереси, які формуються в процесі виконання функціональних обов'язків управлінською елітою окремих адміністративних органів, відрізняються від інтересів суспільства в цілому. Діяльність поступово спрямовується на користь інтересам означеного органу та його представників. Реалізація інтересів відбувається шляхом їх нормативного закріплення у вигляді системи реальних пільг та привілеїв, яка має легальну основу

Наведені фактори є лише частиною основних детермінант, які обумовлюють службову злочинність органів місцевого самоврядування в нашій країні. Але і вони свідчать про три надзвичайно важливих моменти:

1) службові злочини органів місцевого самоврядування є породженням не однієї чи кількох, а цілої системи різних за характером, силою детермінуючого впливу та сфер прояву соціальних передумов, причин та умов;

2) протидія службовій злочинності не може бути зведена до безпосередньої правоохоронної діяльності (виявлення, припинення, розслідування фактів службової діяльності, притягнення винних осіб до відповідальності), а являє собою реалізацію постійної функції держави по застосуванню комплексу економічних, політичних, правових, ідеологічних, організаційно-управлінських, психологічних, освітніх та інших заходів;

3) протидія службовій злочинності може призвести до відчутних позитивних результатів за умови надання пріоритету її запобіганню, передусім профілактичному впливу на певні фактори. А це, у свою

чергу, є визначальним для визначення мети протидії корупції, основних її напрямів, вибору антикорупційних засобів.

Діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг.

Отже, серед проаналізованих причин та умов, які впливають на стан, структуру і динаміку службових злочинів, в тому числі і корупційних діянь, у сфері службової діяльності органів місцевого самоврядування, можна виділити 3 групи причин:

- загальні – політичні, економічні, соціально-психологічні, правові;
- причини службових злочинів органів місцевого самоврядування – жорстка правова регламентація, нерішуче застосування владних повноважень, невміння організувати свій робочий час, неякісний підбір кадрів, недостатній рівень підготовки кадрів, бюрократичні збочення, високі темпи змінювання кадрів;
- причини скоєння злочинів у сфері службової діяльності органів місцевого самоврядування окремою особою – рівень забезпеченості матеріальних і духовних потреб особистості на момент вчинення злочину, причини кримінальної поведінки на рівні особистості, механізм формування криміногенних поглядів особи.

Службова злочинність органів місцевого самоврядування залежить від ступеня активності чинників, які зумовлюють дані злочини, стан кадрової, організаційної, індивідуально-виховної роботи з персоналом. Протидія службовій злочинності органів місцевого самоврядування не може бути зведена до безпосередньої правоохоронної діяльності (виявленні, припиненні, розслідуванні фактів вчинення злочинів, притягненні винних осіб до відповідальності), а являє собою реалізацію постійної функції держави по застосуванню комплексу економічних, політичних, правових, ідеологічних, організаційно-управлінських, психологічних, освітніх та інших заходів.